

ÖRÖKSÉG TURIZMUS

SZAKMAI SEGÉDLET TURISZTIKAI PARTNEREINKNEK

ÖRÖKSÉGTURIZMUS, MINT TURISZTIKAI TERMÉK

Az élő hagyományok megismerése egyre fontosabb utazási motivációvá válik napjainkban. Napjaink utazói a passzív megfigyelés helyett, az aktív bevonódás élményét keresik, amelyen keresztül a helyi közösség és kultúra részévé válhatnak, és az átélt autentikusság élményét tapasztalhatják meg. A keresleti trendek értelmében a meglátogatott közösség kultúrájának, szokásainak megtapasztalása olyan turisztikai termékek középpontját jelenti, mint **a kulturális turizmus, az ökoturizmus, és a falusi turizmus.** Az összemosódás tendenciája érezhető ezen turisztikai termékek között, hiszen a desztináció atmoszférájának, életstílusának megtapasztalása a kulturális turizmus egyre élményeleme szegmense, és a népi hagyományok megismerése és átélése akár a városlátogató turizmus része is lehet.

Magyarország egyedülállóan gazdag őrzött és élő népi hagyományai mindig is jelentős szerepet töltöttek be hazánk turisztikai imázsában, amely a fejlődés során jelentős változáson ment keresztül, ugyanakkor a Puszta, Paprika és Piroska imázselem máig meghatározó. Az élő hagyományok egyre fontosabb szerepet játszanak valamennyi hazai desztináció termékkínálatában. Habár a népművészet egyes ágai önállóan egyelőre nem feltétlenül jelennek meg elsődleges utazási motivációként, ugyanakkor a keresleti trendeknek megfelelő összecsomagolásban, falusi-, kulturális-, ökoturisztikai programcsomagok keretében, jelentős vonzerőértékkel bírnak.

A népi hagyományok elsődleges vonzerőt jelenthetnek viszont az ünnepi alkalmakkor. A karácsonyi népi és vallási hagyományok megélése például különösen vonzó lehet az ezt az élményt kereső utazók számára, amíg a karácsonyi vásárok a városi turizmus jelentős szezonális attrakciói közé tartoznak. A karácsonyi vásárok tipikus árucikkei – többek között a kézműves tárgyak, a dísz- és ajándéktárgyak, a hagyományos téli ételek és italok – elsősorban az élményszerzést előtérbe helyező, a szabadidő szórakoztató eltöltése céljából vásárló turisták számára vonzóak. Bár maguk a vásárok az esetek többségében elsődleges attrakciónak tekinthetőek, a vásárlási motiváció gyakran kiegészítő szerepet tölt be.

A következő területek, jellemzők emelhetőek ki az élő hagyományok turisztikai termékelemként való hazai megjelenéseként:

- Falusi turizmus komplex termékei: A hagyományőrzés, a népművészet, a helyi termékek elkészítésének bevonódás által való megtapasztalása a falusi turizmus egyik alapvető kínálati eleme. Ezen programok kiegészítő jellegükben biztosítják a falusi élet megismerésének élményét az utazók számára. Kiemelten fontosak tehát a helyi kézműves műhelyek, tájházak megléte, ugyanakkor elengedhetetlenül szükséges a vendégközpontú szemlélet, amely interaktív élményt biztosíthat az utazó részére. Annak érdekében, hogy a hagyományőrzés jelentős vonzerővé váljon komplex élmény biztosítása szükséges. Mindezért két szempont figyelembe vétele elengedhetetlen: egyrészt hangsúly helyezendő a tematikus, differenciáltság-központú termékfejlesztésre, másrészt a hagyományőrzés más termékekkel (rekreációs, aktív turisztikai termékekkel) való összecsomagolására. A hazai tematikus bor-, pálinka utak és a közelmúltban megalakult Sajtút az élő hagyományok termékpalettáját színesítik, ha a népi kultúra elemei és a termék készítése is fókuszba kerül. Ma már találkozhatunk olyan hagyományőrző tematikus utakkal is, amelyek termékek, vagy művészeti ágak mentén, aktív turisztikai programmal kiegészítve vezetik az utazót, mint például a kerékpárral is körbejárható Mester-túrák az Alföldön, vagy a népművészetet és néprajzot is magában foglaló Rába-túra.
- Falumúzeumok: A skanzenek jelentős szerepet játszanak a hagyományok őrzésében és interpretációjában. Az „élő” múzeumok turisztikai szerepe kérdéseket vet fel, egyrészt az autentikus élménynyújtás, másrészt a többnyire rövid tartózkodási idő szempontjából (Mintel (2007)). Ugyanakkor fontos kiemelni, hogy a skanzenek vendégközpontú szemlélettel, személyes interpretációval, és több napos programlehetőségek biztosításával jelentős vonzerőértéket képviselnek. Az ország több pontján találkozhatunk kisebb-nagyobb falumúzeumokkal, amelyek között a legnépszerűbb a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum, ugyanakkor ismertek közé tartozik a Pityeszeri Szabadtéri Múzeum, a Göcseji Falumúzeum, a Sóstói Múzeumfalu, a Nemzeti Történeti Emlékpark skanzenje vagy a Tiszaalpári Árpád-kori falurekonstrukció.
- Fesztiválok: A népművészeti programok (előadások és vásárok, kézműves foglalkozások) meglehetősen markáns szerepet játszanak a fesztiválok kínálati elemei között. Hazánkban számos nemzetközi vonzáskörzetű hagyományőrző fesztivál kerül megrendezésre, amelyek között a néptánc és népzene központi szerepet kap. 2009-ben indult meg a hazai fesztiválok nyilvántartási és minősítési rendszerének kiépítése az Oktatási és Kulturális Minisztérium, az Önkormányzati Minisztérium és a fesztiválok országos szövetségeinek felügyeletével, a Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus lebonyolításában. Jelenleg a CIOFF (International Council of Organizations of Folklore Festivals and Folkart) magyarországi szervezete a Folkfesztiválok Magyarországi Szövetsége fogja össze a legjelentősebb hazai népművészeti fesztiválokat.

SZAKMAI SZÖVETSÉGEK:

Folklórfesztiválok Magyarországi Szövetsége
Cím: 1011 Budapest Szilágyi Dezső tér 6.
Postacím: 1251 Budapest, Pf. 22.
Tel/Fax: +36-1-201-7931,
cioff@mail.datanet.hu | **www.cioff.hu**
Héra Éva, elnök , a CIOFF Magyarországi képviselője,
Igyártó Gabriella, alelnök, Népművészeti Egyesületek Szövetsége Budapest,
Szigetvári József, alelnök, Summerfest fesztiváligazgató, Százhalombatta

Magyar Fesztivál Szövetség
Cím: 1124.Budapest, Németvölgyi út76/b.
telefon: (+36) 30 3368211, fax: (+36) 1 2121576,
Márta István elnök, e-mail: wyxp@t-online.hu
Elekes Zoltán alelnök, szeged@fesztivalszovetseg.hu

Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóság
Cím: 2000 Szentendre, Sztaravodai út,
Levelezési cím: 2000 Szentendre Pf. 63.,
Tel: +36 26 502-529, Fax: +36 26 502-502,
E-mail: szko@sznm.hu
Dr. Csonka-Takács Eszter, igazgató,
Filkó Veronika, szakmai referens,
Pénzes Petra, projekt asszisztens

Múzeumi Oktatási és Képzési Központ (MOKK)
Cím: 2001 Szentendre Pf.: 63.,
Központi telefonszám: +36 26 502 500 - Fax: +36 26 502 502,
Projektmenedzser: dr. Bereczki Ibolya, a Szabadtéri Néprajzi Múzeum főigazgató-helyettese,
Projekt szakmai vezető: Káldy Mária, a MOKK igazgatója

Tájházak Szövetsége
Cím:3325 Noszvaj, Honvéd út 4.,
www.tajhazszovetseg.hu
Hegedűsné Majnár Márta ügyvezető elnök

A MAGYAR TURISZTIKAI ÜGYNÖKSÉG SZAKMAI TEVÉKENYSÉGE AZ ÖRÖKSÉGTURIZMUSSAL KAPCSOLATBAN

A Magyar Turisztikai Ügynökség kiegészítő termékként tekint az örökségturizmusra, mind belföldön, mind külföldön az élő hagyományok kiegészítő programelemként jelennek meg, amelyeknek jelentős szerepe van hazánk turisztikai kínálatának színesítésében. 2009-ben (Kulturális Turizmus Éve) és 2010-ben (Fesztiválok Éve) külön kiemelt termékként szerepeltek a szellemi örökségek és néphagyományok. Ezekben az években a havi szintű eseménynaptárban az élő hagyományok fő témaként szerepeltek a téli és őszi hónapokban, és kiegészítő témaként nyáron. A Kulturális Turizmus Évében, az Ügynökség hazánk élő hagyományaira irányította a nemzetközi média figyelmét. A Társaság által szervezett tanulmányút keretében az újságírók a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei és a Hajdú-Bihar megyei népi hagyományokkal, a pálinkafőzés technikájával, és a fazekasság művészetével ismerkedhettek, és lóháton gyönyörködhettek a Puszta szépségében, Hortobágyi Nemzeti Parkban. Ezen kívül óriásplakát, print és on-line kampány is foglakozott a hagyományokkal. 2012-től a megújult honlapon külön menüpontban lett kiemelve az örökségturizmus, amely foglalkozik a néphagyományokkal, skanzenekkel és tájházakkal. A nemzetközi promóciót tekintve több kitelepülésen, vásáron jelent meg a hagyományos kultúra (Szerbia) és több forgatócsoport is érkezett külön a magyar hagyományok bemutatása végett (ZDF).
2012-ben a 40.000 példányban, magyar nyelven kiadásra került kiadványunkban (Vendégbarát Múzeumok Magyarországon) 16 olyan bemutatóhely került megjelenítésre, amelyek kiemelten fontosak a magyarországi örökségturizmus számára. Nemcsak az ismert intézményeket tartalmazza a kiadvány, mint a Sóstói Múzeumfalu, vagy a Petőfi Emlékmúzeum, hanem olyan gyöngyszemeket is, mint a Míves Tojás Múzeum, az Orfűi Malom - múzeum és a Tiszalúci Tájház. 2013 tavaszán az Ügynökség promóciójának fókuszában többek között a falusi turizmus is szerepel, ahol bemutatásra kerülnek az élő hagyományok, nyáron a vásárok, fesztiválok kerülnek kiemelésre és ősszel pedig a bor és gasztronómiai örökségek promóciója kerül kiemelésre.

Az örökségturizmus minden turisztikai termék alapja, viszont önálló termékként nem nyújt elég utazási motivációt, inkább az utazások során végzett tevékenységek palettáját színesíti. A termék igen sok komplementer részt tartalmaz a vallási, falusi, bor és gasztronómiai, öko- és lovas turizmussal, a sok átfedés miatt statisztikai adatok igen kis mennyiségben állnak rendelkezésre. A belföldi turizmus esetén a kvantitatív kutatások is inkább az asszociációkra és érzésekre kérdeznek rá.
A megkérdezettek 65%-a ért egyet azzal, hogy Magyarország kiemelkedő értékei közé tartoznak a néphagyományok, a falusi örökség. Kultúra szóra 14%-nak jelenti a hagyományt és tradíciót. A válaszadók egynegyedének az utazáskor a helyi kulturális kínálat megismerése elsősorban élményt jelent, a művelődés, tanulás csak másodlagos. Mind a belföldi, mind a beutazó turizmusban elsődleges promóciós eszközöket felhasználni, külön kampány indítani az örökségturizmusra nem érdemes, ellenben olyan különleges motivációk élénkítésére tökéletesen alkalmas, mint a 2013-as diszpóra marketing akció, amellyel a külföldön élő magyarokat próbáljuk meg hazánkba csábítani. Belföldön az örökségturizmus témájú fesztiválok és rendezvények bírhatnak külön utazási motivációval, ezért 2013-ban igen nagyszámú rendezvényre települ ki az Ügynökség, ahol első sorban az adott desztináció kulturális kínálatának bemutatásával próbáljuk meg az utazás időtartamát megnyújtani, illetve az országos kiadványok segítségével új utazásra teremtünk motivációt.

ÖRÖKSÉGTURIZMUS AZ ÁLLAMIGAZGATÁSON BELÜL:

A kultúra és ezen belül a kulturális/örökségturizmus az Emberi Erőforrások Minisztériuma,
Kultúráért Felelős Államtitkársághoz tartozik.
A kultúráért felelős államtitkár Halász János, a kultúrpolitikáért felelős helyettes államtitkár
Hammerstein Judit.

GYŰJTEMÉNYEK:

Honlap gyűjtemény:

http://www.kultura.itthon.hu/
http://www.itthon.hu/web/guest/hirek
http:// www.cioff.hu
http:// www.fesztivalszovetseg.hu
http:// www.szellemiorokseg.hu
http:// www.vilagorokseg.hu

KUTATÁSOK:

http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness
http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/culture/routes/default_en.asp
http://www.eturbonews.com/31757/sacred-sites-value-beyond-belief?utm_source=feedburner&utm_medium=feed&utm_campaign=Feed%3A+Eturbonews-TravelAndTourismIndustryNews+%28eTurbo - News+-+for+the+global+citizen+and+traveler%29

Letölthető kiadványok:

A fesztiválturizmusról (Mintel 2013)
A vallási turizmus helyzete, 2012 (Mintel)
Városi és kulturális turizmus Európában
European Travel Commission-City Tourism & Culture: The European Experience, 2005
Mintel: A megarendezvények hatásai a turizmusban című kiadványának magyar nyelvű összefoglalója, 2010
Kapcsolódó anyagaink a Turizmus Bulletinben:
itthon.hu/szakmai oldalak/ kutatások

Letölthető kiadványok:
Várak kastélyok Magyarországon
Kultúra, vízpart: fesztiválok

MAGYAR ÉRTÉKTÁR

2003-ban az UNESCO elfogadta a szellemi kulturális örökség megőrzéséről szóló egyezményt, amelynek alapján a következő szellemi kulturális örökségek szerepelnek a Magyar Nemzeti Értéktárban:

- A halasi csipkevarrás élő hagyománya
- A kunsági birkapörkölt karcagi hagyománya
- A magyar solymászat
- A matyó népművészet – egy hagyományos közösség hímzéskultúrája
- A molnárkalács borsodnádasdi hagyománya
- A népművészet Mestere díj kitüntetettjeinek tudása és tevékenysége
- A kőszegi „Szőlő Jövés" ünnepe
- Élő hagyományok Kalocsa kulturális terében: hímzés, viselet, pingálás, tánc
- Emmausz Bólyban. Húsvéthétfői népszokás
- Gyékényszövés Tápén
- Kassai-féle lovasíjász módszer
- Mezőtúri fazekasság
- Mohácsi busójárás, maszkos télűző szokás
- A szilvalekvár főzés szatmár-beregi hagyománya
- Pünkösdi templomdíszítés Mendén
- Sárköz népművészet: szövés, hímzés, gyöngyfűzés, viselet
- Tikverőzés Mohán, Maszkos, alakoskodó, farsangi szokás
- Hagyományos halászat a Duna magyarországi alsó szakaszán
- Csobánolás - bukovinai székely betlehemes játék

HUNGARIKUMOK:

- Puskás Ferenc
- Kassai Lajos lovas-íjász módszere
- Gyulai kolbász
- Szikvíz
- Magyar operett
- Pálinka
- Törkölypálinka
- A matyó népművészetet
- A táncház módszer
- Tokaji történelmi borvidék kultúrtáj
- Az ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete
- Budapest – a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út
- Fertő/Neusiedlersee kultúrtáj
- Herendi porcelán
- Hollókő ófalu és környezete
- Hortobágyi Nemzeti Park,
- Mohácsi busójárás
- Pécs ókeresztény temető
- Solymászat
- Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai
- Karcagi birkapörkölt
- Csabai kolbász
- Hízott libából előállított termékek
- Tokaji aszú
- Béres-csepp

VILÁGÖRÖKSÉGEK:

- Budapest - a Duna-partok, a Budai Várnegyed és az Andrássy út (Kulturális) (1987 + 2002)
- Hollókő ófalu és környezete (Kulturális) (1987)
- Az Aggteleki-karszt és a Szlovák-karszt barlangjai (Természeti) (1995)
- Az Ezeréves Pannonhalmi Bencés Főapátság és természeti környezete (Kulturális) (1996)
- Hortobágyi Nemzeti Park - a Puszta (Kulturális-kultúrtáj) (1999)
- Pécs (Sopianae) ókeresztény temetője (Kulturális) (2000)
- Fertő / Neusiedlersee kultúrtáj (Kulturális-kultúrtáj) (2001)

- Tokaj-hegyaljai történelmi borvidék kultúrtáj (Kulturális-kultúrtáj) (2002)
- Matyó népművészet (Szellemi) (2012)
- Solymászat (Szellemi) (2012) (másik 12 országgal együtt)
- Táncház „módszer" (Szellemi) (2011)
- Mohácsi Busójárás (Szellemi) (2009)

MAGYAR TURISZTIKAI ÜGYNÖKSÉG KONTAKT:

A turisztikai termék menedzsere:
Simonyi Norbert
1027 Budapest, Kacsa utca 15-23.
Tel: (+36) 1 488-8747
Fax: (+36) 1 488-8649
E-mail: simonyi@mtu.gov.hu
A Magyar Turisztikai Ügynökség kultúra termékoldala: http://www.kultura.itthon.hu